

ДЕЯКІ АСПЕКТИ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ ВИКЛАДАЧІВ МУЗИКИ У ВИЩІЙ ШКОЛІ КИТАЙСЬКОЇ НАРОДНОЇ РЕСПУБЛІКИ

У статті висвітлено окремі питання професійної підготовки майбутніх викладачів музики у вищій школі КНР. Розкрито основні напрями сучасного реформування музичної освіти в Китаї. Доведено актуальність порушеної проблеми. Проаналізовано останні дослідження і публікації різних авторів (Ван Лей, Вей Лімін, Дінь Ганг, Л. Масол, Лі Цзяці, О. Олексюк, Г. Падалка, Сі Даофен, Чжай Хуань та ін.), у яких представлено результати дослідження певних суміжних проблем. Сформульовано мету статті, що полягає у висвітленні окремих аспектів професійної підготовки майбутніх вчителів музики у вищій школі КНР, виокремленні основних труднощів і типових недоліків у здійсненні цього процесу та визначенні способів їх подолання.

Акцентовано увагу на інтеграції в освітньому процесі студентів музичних спеціальностей традиційних і сучасних китайських методик та інноваційних західноєвропейських освітніх технологій. Висвітлено роль самоосвіти й самовиховання у професійному становленні майбутнього фахівця.

Визначено основні шляхи підвищення якості професійної підготовки майбутніх викладачів музики: активізацію модернізації освіти, що насамперед передбачає здійснення підбору якісного викладацького складу, продуманого обрання навчальних дисциплін, зростання обсягу матеріального фінансування, а також забезпечення адаптації системи освіти до зростання інформаційного потоку й існування штучного інтелекту; підтримання ініціативи шкіл і ЗВО про збільшення можливостей вищої школи щодо підготовки майбутніх учителів і викладачів (створення нових педагогічних відділень, факультативних педагогічних курсів тощо); посилення науково-методичної роботи з педагогами після їхнього працевлаштування в заклади освіти (реалізація технології «чотири в одному»); удосконалення механізму контролю результатів професійної діяльності педагогів, що дозволить виключити некваліфікованих фахівців із команди викладачів; підвищення загалом соціального статусу педагога (Ян Веньчао).

У публікації введено поняття професійної компетентності майбутнього викладача музики як особистісного утворення, що є інтеграцією відповідних професійних мотивів, знань і вмінь, корпоративних цінностей і забезпечує здатність фахівця успішно виконувати типові й нетипові професійні завдання, успішно реалізовувати основні функції викладацької діяльності.

Обґрунтовано доцільність використання теоретичних і практичних напрацювань китайських фахівців з окресленої проблеми у процесі здійснення професійної підготовки майбутніх фахівців відповідного профілю в українських закладах вищої освіти. Окреслено можливості реалізації цінних доробок китайських фахівців у галузі вищої музичної освіти в освітньому процесі українських закладах вищої музичної освіти. Розкрито перспективи подальших наукових розвідок автора у визначеному напрямі.

Ключові слова: професійна підготовка, майбутній викладач, вища школа, КНР.

Постановка проблеми. В останні десятиріччя КНР займає чільне місце серед країн із найшвидшим темпом економічного й соціального розвитку. Одним із ключових факторів досягнення таких результатів є приділення урядом країни значної уваги підвищенню якості загальної та професійної освіти китайської молоді. Це зумовлює постійне зростання вимог до рівня професійної компетентності майбутніх педагогів й особливо викладачів музики, які в майбутньому забезпечуватимуть підготовку професійних музикантів та вчителів музики для шкіл.

Слід зауважити, що в Китаї музичному вихованню підростаючого покоління завжди приділялася значна увага. Однак, як цілком слушно

наголошує Ян Бохуа, останнім часом зазначена проблема набула ще більшої актуальності. Адже країна, яка здійснила колосальний прорив в економічній, промисловій і науково-технічній царинах, сьогодні потребує «нейтралізації урбаністичних наслідків НТР, технократичної деформації людської особистості» [4, с. 3]. Одним зі шляхів успішного вирішення окресленої проблеми є здійснення системного естетичного виховання учнів у школі, центральною віссю якого має стати їх прилучення до музичної культури. Необхідною передумовою для вирішення цього складного завдання є підготовка вчителів музики нової форми, яку, у свою чергу, можуть забезпечити тільки

висококомпетентні викладачі вищої школи. Тому на часі проблема модернізації підготовки викладачів музики у вищій школі Китаю.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Як свідчать результати опрацювання наукової літератури, окремі питання професійної підготовки майбутніх викладачів музики у вищій школі посідають важливе місце в дослідженнях багатьох китайських та українських науковців. Так, історичні аспекти загальної музичної освіти в Китаї розкрили у своїх публікаціях Ван Бінчжао, Ван Юн І, Джан Юань, Ма Донфен, Лю Інцзе та інші вчені. Теоретичні основи організації професійної підготовки майбутніх педагогів і, зокрема, педагогів-музикантів, обґрунтовано в наукових працях таких науковців, як Ван Лей, Вей Лімін, Дінь Ганг, І. Зязюн, Лі Цзяці, О. Олексюк, Л. Масол, Г. Падалка, О. Рудницька, Сі Даофен, Чжай Хуань та ін. Проте аналіз теоретичної та практичної розробленості проблеми підготовки майбутніх викладачів музики в Китаї дозволив зробити висновок про те, що ця проблема вимагає подальшого системного вивчення.

Мета статті – висвітлити окремі аспекти професійної підготовки майбутніх вчителів музики у вищій школі КНР, виокремити основні труднощі і типові недоліки у здійсненні цього процесу, визначити ефективні способи їх подолання.

Викладення основного матеріалу. Важливо зазначити, що китайська вища музична школа сьогодні потребує викладачів, які є не тільки високопрофесійними фахівцями у своїй галузі, але й які відрізняються високою моральною культурою, сформованим креативним мисленням і здатністю успішно застосовувати власний досвід у педагогічній роботі зі студентами різних музичних спеціальностей згідно із загальнолюдськими й національними естетичними цінностями. У світлі цього професійна підготовка цих педагогів має забезпечувати не тільки оволодіння ними необхідними фаховими знаннями та вміннями, але й формування в них стійких моральних переконань, ціннісного ставлення до музики та світу загалом. Тільки в такому разі викладач може сприяти професійному й особистісному становленню своїх студентів, транслювати їм соціально значущі аксіологічні пріоритети.

Проте в реальності в системі професійної підготовки майбутніх викладачів спостерігаються суттєві недоліки: невідповідність їхньої професійної підготовки в багатьох закладах сучасним вимогам, несумлінне ставлення студентів до процесу навчання, відсутність у них відповідної мотивації, слабка методична готовність деяких викладачів музики тощо. Тому в КНР на державному рівні визначено, що забезпечення ефективної професійної підготовки майбутніх викладачів музики у вищій школі є нагальною проблемою педагогічної теорії та практики. А це, у свою чергу, вима-

гає пошуку нових ефективних шляхів та методів її вирішення.

Як констатує Кан Хуйцзюнь, у Китаї в останні роки розпочалося активне реформування музичної освіти. Зокрема, було розроблено нову базову методичку викладання музичних дисциплін, яку вже почали активно впроваджувати в освітній процес у різних закладах освіти. Характерними ознаками реалізації цієї методички є те, що викладання музичних дисциплін відбувається на основі врахування основних положень естетики, забезпечується стимулювання розвитку у студентів відповідних пізнавальних і соціальних мотивів, а також застосовується більш досконала система оцінювання навчальних досягнень майбутніх фахівців. Крім того, значна увага педагогів приділяється формуванню у студентів професійно важливих якостей, властивостей, здібностей, важливе місце серед яких займають професійна компетентність, соціальна відповідальність, високий інтерес і ціннісне ставлення до викладацької діяльності, прагнення внести вагомий внесок у професійно-особистісне становлення майбутніх фахівців. Варто зауважити, що запропонована методика є достатньо гнучкою. Тому на її основі кожний викладач може розробити більш конкретизовану методичку викладання тих чи інших музичних дисциплін згідно зі своїм баченням її суті. Як відомо, наявність у педагога власної авторської методички викладання є важливим показником його високого професіоналізму [7].

За поглядами Сюй Сяоган, основною метою музичної педагогічної освіти є не тільки забезпечення засвоєння майбутніми педагогами професійних знань, умінь і навичок, але й стимулювання розвитку їхнього професійно-особистісного потенціалу, спонукання кожного студента до здійснення постійної професійної самоосвіти. На думку автора, у силу самої специфіки викладацької діяльності процес самовдосконалення майбутнього викладача не повинен обмежуватися тільки вузькими межами професійної діяльності. Якщо студент хоче стати справжнім майстром музично-освітньої справи, він повинен уважно стежити за тенденціями розвитку педагогіки, психології, музики, методички викладання своєї навчальної дисципліни, методології проведення педагогічних наукових розвідок, вивчати провідні інноваційні концепції та підходи щодо подальшого розвитку музичної освіти, організувати системний процес власного самовиховання [9].

У науковій літературі також відзначається, що в умовах підвищення рівня відкритості китайського суспільства, активної інтеграції освіти Китаю у світовий освітній простір спостерігається процес творчого запозичення інноваційних західноєвропейських освітніх технологій, відбувається поширення на китайських теренах західної музики

та західних методик її викладання. У контексті цього слід нагадати, що західна музика почала проникати в Китай ще на початку XX ст. до Китаю, що зумовлює новий етап у розвитку китайської музикальної освіти. У ті часи до здійснення музичної освіти в Китаї почали залучати західноєвропейських композиторів і педагогів, віддавати перевагу вокально-хоровому навчанню [2].

Варто зазначити, що нові музичні тенденції сприяли внесенню суттєвих змін в музичну освіту закладів середньої та вищої освіти. Зокрема, у школах почали проводити так звані «уроки шкільних пісень». Спочатку це відбулося в Шанхаї, а потім уроки поширились на території всього Китаю. Як вважають фахівці, поява шкільних пісень («Сюетан Юега») ознаменували початок нового етапу в розвитку китайської шкільної музичної освіти – у школах почали проводити один раз на тиждень обов'язкові уроки співу [2; 4; 8].

Поступово західні пісні отримали широке розповсюдження в країні та деякий час навіть пріоритетність над традиційними китайськими піснями. Китай починає відправляти своїх викладачів музики до музичних ЗВО Європи, Америки та Японії для навчання. Так виникає нове покоління педагогів-музикантів, підготовлених за західними методиками. Серед них можна назвати такі відомі в Китаї імена: Сяо Юмей, Чжао Юаньжень, Лю Тяньхуа, Шень Синьгун, Лі Шутун та ін. Варто також зазначити, що згодом «шкільні пісні» стали невід'ємною частиною навчальної програми кожного закладу освіти, від шкіл до університетів [3; 4].

Уточнимо, що мешканці сучасного Китаї вже давно не демонструють того роболіпства перед європейцями й американцями, їхніми музичними стилями та навчальними методиками, яке китайці демонстрували на початку XX ст. Водночас країна готова до розбудови конструктивного та взаємовигідного співробітництва з усіма країнами і, зокрема, до творчого використання сучасних освітніх технологій і методик, які активно застосовуються у процесі професійної підготовки майбутніх викладачів музики за кордоном.

У контексті порушеної проблеми доцільно також зазначити, що, за висновками Ян Веньчжао, важливо використовувати різні шляхи підвищення якості професійної підготовки педагогів – майбутніх викладачів і вчителів, у т. ч. тих, хто викладає музичні дисципліни. Основними з цих шляхів є такі:

Активізація модернізації освіти, зокрема вищої музичної освіти. Це передбачає насамперед здійснення підбору якісного викладацького складу, продуманого обрання навчальних дисциплін, зростання обсягу матеріального фінансування, а також забезпечення адаптації системи освіти до прискорення інформаційного потоку й існування штучного інтелекту.

Підтримання ініціативи шкіл та ЗВО про збільшення можливостей вищої школи щодо підготовки майбутніх учителів і викладачів. Мається на увазі доцільність у класичних університетах та інших авторитетних закладах вищої освіти створення педагогічних відділень чи факультативного викладання курсу педагогічних дисциплін для можливості отримання студентами педагогічної освіти. Особливо важливо такі можливості надати сумлінним талановитим студентів, які зможуть у майбутньому виховати таких же талановитих учнів.

Посилити науково-методичну роботу з педагогами після їхнього працевлаштування. У цьому плані пропонується реалізовувати технологію «чотири в одному». Передбачається, що викладачі підвищують свою педагогічну грамотність у реальній викладацькій діяльності, вдосконалюють професійні якості та властивості під час здійснення самоосвіти та проведення наукових досліджень, розширюють професійний кругозір на курсах підвищення кваліфікації. Оскільки мотивація особистості значною мірою залежить від можливостей її самореалізації, досягнення успіху в роботі, сучасні педагоги мають взяти за правило гасло «подвійного запалення»: «запалили себе, щоб висвітлити шлях учнів, а запалюючи учнів, висвітлює шлях собі».

Удосконалити механізм здійснення аудиту результатів професійної діяльності педагогів, що дозволить виключити некваліфікованих фахівців з команди викладачів. Також важливо підвищити соціальний статус педагога, зробивши цю професію престижною та добре оплачуваною [10].

У свою чергу, в інших наукових працях [5; 6] стверджується, що підвищенню якості педагогічної освіти сприяє дотримання таких умов:

Важливо стимулювати студентів до постійного самовдосконалення, забезпечувати підвищення їхнього ідейно-морального рівня, зростання відповідальності та дисциплінованості. Учитель має чітко позиціонувати себе як представника педагогічної діяльності та глибоко усвідомлювати соціальну значущість обраної професії.

Оскільки викладання включає не тільки раціональні, але й емоційні, ірраціональні аспекти, треба навчати педагога у процесі здійснення освітнього процесу забезпечувати всі ці аспекти педагогічної взаємодії, проявляти позитивні емоції в спілкуванні й уникати демонстрації негативного настрою, виявляти, розуміти та враховувати в роботі психологічні особливості кожного учня чи студента.

Слід цілеспрямовано залучати майбутніх педагогів до дослідницької діяльності. Треба пояснювати студентам, що проведення наукового пошуку в освітній галузі передбачає не тільки вивчення теорії, але й реалізацію на базі її опрацювання науково обґрунтованих експериментів, адже самі

вони є ефективним шляхом вирішення складних освітніх завдань.

Варто забезпечити засвоєння студентами ідеї про те, що справжнім майстром педагогічної справи може стати тільки та людина, яка займається постійною самоосвітою в царині предметної спеціалізації, а також постійно вивчає сучасну педагогічну теорію та практику навчання, опановує й реалізовує на практиці інноваційні освітні технології.

Необхідно мотивувати студентів до постійного вивчення передового зарубіжного педагогічного досвіду, підтримання тісних ділових контактів зі своїми зарубіжними колегами, взяття активної участі в міжнародних науково-практичних конференціях, професійно-освітніх проектах та обміну досвідом, популяризувати власний досвід на державному та міжнародному рівнях. Студенти мають засвоїти, що професійна підготовка педагога є неперервним процесом його професійно-особистісного розвитку впродовж усього життя.

За поглядами китайського вченого Ван Лея, важливими ознаками висококваліфікованого викладача музики є доскональне володіння матеріалом, сформованість умінь бачити його структуру, аналізувати власні почуття, що виникають під час виконання чи прослуховування тієї чи іншої музики. Крім того, викладач повинен вміти сформулювати аналогічні знання й вміння, готовність до емоційного сприяння музики у свої студентів [1].

Реалізація вищевказаних порад фахівців дозволить суттєво підвищити якість професійної підготовки майбутніх викладачів музики у вищій школі КНР. На підставі вивчення сучасної наукової літератури визначено, що результатом професійної підготовки цих педагогів у вищій школі Китаю має стати професійна компетентність. У свою чергу, під указаним поняттям розуміється особистісне утворення, що являє собою інтеграцію відповідних професійних мотивів, знань і умінь, корпоративних цінностей педагога та забезпечує його здатність успішно виконувати типові й нетипові професійні завдання, реалізовувати основні функції викладацької діяльності.

Висновки і пропозиції. Таким чином, актуальність дослідження проблеми підготовки майбутніх вчителів музики у вищій школі Китаю зумовлена її значущістю для подальшого розвитку музичної

освіти. Як з'ясовано у процесі наукового пошуку, теоретичні та практичні напрацювання китайських фахівців з окресленої проблеми доцільно творчо використовувати в професійній підготовці майбутніх фахівців відповідного профілю в українських закладах вищої освіти. Можливості реалізації цінних доробок китайських фахівців у галузі вищої музичної освіти в освітньому процесі українських музичних ЗВО визначаються врахуванням як загальних світових вимог до результату зазначеної підготовки, так і специфічними особливостями її реалізації в різних країнах. У подальшому дослідженні планується розкрити зміст і структуру професійної компетентності китайських викладачів музики.

Список використаної літератури:

1. Ван Лей. Формування вокально-сценічної майстерності майбутнього вчителя музики : автореф. дис. ... канд. пед. наук. Київ, 2010. 20 с.
2. Ли Юе. Китайское музыкальное образование в XX веке и его состояние на рубеже XX–XXI веков. *Вестник КемГУКИ*. 2017. № 40. С. 225–231.
3. Чжан Мэу. Сяо Юмэй и его роль в становлении современного китайского музыкознания : дис. ... канд. искусствовед. Нижний Новгород, 2017. 183 с.
4. Ян Бохуа. Музыкальное воспитание в общеобразовательных школах современного Китая : автореф. дис. ... канд. пед. наук. Санкт-Петербург, 2009. 24 с.
5. 我们应该如何培养未来教师. URL: <https://zhidao.baidu.com/question/1795941944919338947.html>.
6. 丁钢 (2013)。《我们应该如何培养未来教师》中国教育报。2013年9月。URL: <https://wenku.baidu.com/view/365203fd14791711cd79172e.html>.
7. 康惠军 (2006) 《音乐师范生应具备的素质和能力》[J]。音乐天地杂志社2006年07期第4-6页。URL: https://wenku.baidu.com/view/e_e3758776001ca300a6c30c22590102020740f237.html.
8. 汪毓和《中国近现代音乐史》[M.北京:人民音乐出版社, 2002, 362页.
9. 徐笃刚《声乐教育学》. 上海音乐出版社, 2009年版。第321–331页
10. 者杨文悻. 面向未来, 我们该如何培养教师? URL: http://www.jyb.cn/zcg/xwy/wzxw/201803/t20180317_1024461.html.

Mai Wen. Some aspects of professional training for future music teachers in the high school of people's republic of China

Some specific professional training issues of training of future music teachers at the Chinese high school are highlighted in the article. The main directions of modern reformation of music education in China are revealed. The relevance of the encountered problem has been proved. Recent studies and publications of various authors (Ding Gang, Li Jiazi, Wang Lei, Wei Limin, Xi Daofen, L. Masol, O. Oleksiuk, G. Padalka, Zhai Huan, etc.) have been analyzed where the results of the study of certain related problems are presented. The purpose of the article has been formulated to cover some aspects of the professional training of future music teachers in China's high school, to high light the main difficultie sand typical short coming sin the implementation of this process and to identify ways to over come them.

Emphasis is placed on the integration in the educational process of students of music specialties of traditional and modern Chinese techniques and innovative Western European educational technologies. The role of self-teaching and self-education in the professional formation of the future specialist is highlighted.

The main ways of improving the quality of the professional training of future music teachers have been identified: the activation of the modernization of education, that primarily involves the selection of quality teaching staff, a thoughtful selection of teaching disciplines, the increasing the volume of material funding, as well as ensuring the adaptation of the education system to the growth of information flow and the existence of artificial flow of information; to support the initiative of schools and universities to increase the capacity of higher education institutions to train future teachers and instructors (the creation of new pedagogical departments, optional pedagogical courses, etc.); the strengthening of scientific and methodological work with teachers after their employment in educational institutions (the implementation of the technology "four in one"); the improvement of the mechanism of a control of the results of the professional activity of teachers, that will allow to exclude unqualified specialists from the team of instructors; raising the overall social status of the teacher (Yang Wenzhou).

The concept of a professional competence of the future music teacher as a personal education was introduced in the publication that is an integration of relevant professional motives, knowledge and skills, corporate values provides the specialist's ability to successfully perform typical and indistinctive professional tasks, successfully perform the main functions of teaching.

The expediency of using theoretical and practical experience of the Chinese specialists on the outlined problem in the process of professional training of future specialists of the relevant profile in Ukrainian higher education institutions was substantiated. The possibilities of the realization of valuable achievements of Chinese specialists in the field of higher music education in the educational process of Ukrainian institutions of higher music education were outlined. The prospects of further scientific researches of the author in a certain direction have been revealed.

Key words: *professional training, future teacher, high school, People's Republic of China.*